

SIKKERHETS DATABLAD

BETO naturSETTE

Sikkerhetsdatabladet er i samsvar med Kommissjonsforordning (EU) 2015/830 av 28 mai 2015 om endring av europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1907/2006 om registrering, vurdering, godkjenning og begrensning av kjemikalier (REACH)

AVSNITT 1: IDENTIFIKASJON AV STOFFET/STOFFBLANDINGEN OG AV SELSKAPET/FORETAKET

Utgitt dato 22.01.2015

Revisjonsdato 22.04.2016

1.1. Produktidentifikator

Kjemikaliet navn BETO naturSETTE

Artikkelnr. 1460000

GTIN-nr. 7090034280038

1.2. Identifiserte relevante bruksområder for stoffet eller stoffblandingen og bruk som det advares mot

Produktgruppe K35100 Sement/betong/mørtel

Kjemikaliet bruksområde 43.99 Annen spesialisert bygge- og anleggsvirksomhet

1.3. Opplysninger om leverandøren av sikkerhetsdatabladet

Firmanavn Betomur AS

Postadresse Minde Allé 35

Postnr. 5068

Poststed BERGEN

Land Norge

Telefon +47 55594450

Telefaks +47 55594460

E-post firmapost@betomur.no

Hjemmeside <http://www.betomur.no>

Org. nr. 960670329

Kontaktperson Terje Sørås

1.4. Nødtelefonnummer

Nødtelefon GIFTINFORMASJONSSENTRALEN:22 59 13 00

AVSNITT 2: FAREIDENTIFIKASJON

2.1. Klassifisering av stoffet eller stoffblandingen

Klassifisering i henhold til Xi

67/548/EEC eller 1999/45/EC R37/38, R41

Klassifisering i henhold til CLP (EC) Skin Irrit. 2; H315

No 1272/2008 [CLP/GHS] Eye Dam. 1; H318

STOT SE 3; H335

2.2. Merkingselementer

Farepiktogrammer (CLP)

Sammensetning på merkeetiketten

Portlandsement:30 - 60 %, Natursand:30 - 60 %

Varselord

Fare

Faresetninger

H315 Irriterer huden.

H318 Gir alvorlig øyeskade.

H335 Kan forårsake irritasjon av luftveiene.

Sikkerhetssetninger

P102 Oppbevares utilgjengelig for barn.

P261 Unngå innånding av .

P280 Benytt vernehansker / verneklær / vernebriller / ansiktsskjerm.

P305+P351+P338 VED KONTAKT MED ØYNE: Skyll forsiktig med vann i flere minutter. Fjern eventuelle kontaktlinser dersom dette enkelt lar seg gjøre.

Fortsett skyllingen.

P313 Søk legehjelp.

2.3 Andre farer

Farebeskrivelse

Produktet reagerer sterkt alkalisk sammen med vann, av denne grunn må hud og øyne beskyttes.

Andre farer

Ved kontakt med fuktighet eller ved tilsetning av vann dannes etsende kalsiumhydroksidløsning.

Massen blir basisk og virker irriterende på øyne, hud og slimhinner.

Ytterligere informasjon om helsefarlige og miljøskadelige virkninger, se pkt.11 og pkt.12.

AVSNITT 3: SAMMENSETNING/OPPLYSNINGER OM BESTANDDELER

3.2. Stoffblandinger

Komponentnavn	Identifikasjon	Klassifisering	Innhold
Portlandsement	CAS-nr.: 65997-15-1 EC-nr.: 266-043-4	Xi; R37/38, R41 Skin Irrit. 2; H315 Eye Dam. 1; H318 STOT SE 3; H335	30 - 60 %
Natursand			30 - 60 %
Beskrivelse av blandingen	Pulver av sement og natursand.		
Komponentkommentarer	Inneholder kvartsholdig natursand. Respirabelt kvartsinnhold er mindre enn 0,1% (partikler < 5 micron). Sementen er kromreduert, derfor er faren for kromallergi redusert, og H317 og R43 bortfaller. H- og R-setninger nevnt i pkt. 3 er listet opp i pkt. 16 med fullstendig tekst.		

AVSNITT 4: FØRSTEHJELPSTILTAK

4.1. Beskrivelse av førstehjelpstiltak

Innånding	Flytt personen til frisk luft og sørg for at vedkommende hviler i en stilling som letter åndedrettet.
Hudkontakt	VED HUDKONTAKT: Vask med mye såpe og vann. VED KONTAKT MED KLÆR: Skyll umiddelbart tilsølte klær og hud med mye vann før klærne fjernes. Ved hudirritasjon eller utslett: Søk legehjelp.
Øyekontakt	Skyll straks med rikelige mengder vann i opp til 45 minutter. Fjern eventuelle kontaktlinser dersom dette enkelt lar seg gjøre. Fortsett skyllingen. Ved fortsatt irritasjon fortsettes skylling under transport til lege eller sykehus. Ta med sikkerhetsdatabladet.
Svelging	Drick rikelig med vann. IKKE framkall brekning. Søk legehjelp.

4.2. De viktigste symptomene og virkningene, både akutte og forsinkede

Informasjon til helsepersonell	Massen inneholder sement og sand. I kontakt med fuktighet eller ved tilsetning av vann dannes etsende kalsiumhydroksidløsning som er basisk og virker irriterende på øyne, hud og slimhinner. Støv og sand kan rispe og irritere øynene.
--------------------------------	---

4.3. Angivelse av om umiddelbar legehjelp og spesialbehandling er nødvendig

Annen informasjon	Se rådene i pkt. 4.1.
-------------------	-----------------------

AVSNITT 5: BRANNSLOKKINGSTILTAK

5.1. Sløkkingsmidler

Passende brannslukningsmidler	Ikke relevant.
-------------------------------	----------------

5.2. Særlige farer knyttet til stoffet eller stoffblandingen

Brann- og eksplosjonsfarer	Ingen spesielle forholdsregler.
----------------------------	---------------------------------

5.3. Råd til brannmannskaper

Brannslukningsmetoder	Ingen spesiell brannslukningsmetode angitt.
Annen informasjon	Brannslukningstiltak tilpasses omgivelsene.

AVSNITT 6: TILTAK VED UTILSIKTET UTSLIPP

6.1. Personlige forsiktighetsregler, personlig verneutstyr og nødrutiner

Generelle tiltak	Unngå støvdannelse og spredning av støv. Sørg for tilstrekkelig ventilasjon.
Sikkerhetstiltak for å beskytte personell	Bruk nødvendig verneutstyr. Se punkt. 8.

6.1.1. For ikke-innsatspersonell

Sikkerhetstiltak for å beskytte personell	Unngå støvdannelse og spredning av støv. Unngå innånding av støv - sørg for tilstrekkelig lufting eller passende åndedrettsvern (se pkt. 8). Unngå kontakt ned hud, øyne og klær - bruk egnet verneutstyr (se pkt. 8).
---	---

6.1.2. For innsatspersonell

For innsatspersonell	Reduser støving til et minimum. Sørg for tilstrekkelig ventilasjon. Unngå innånding av støv - sørg for tilstrekkelig lufting eller passende åndedrettsvern (se pkt. 8). Ved fuktighet eller ved tilsetning av vann dannes etsende kalsiumhydroksidløsning som er basisk og virker irriterende på øyne og hud - bruk egnet verneutstyr (se pkt. 8).
----------------------	---

6.2. Forsiktighetsregler med hensyn til miljø

Sikkerhetstiltak for å beskytte ytre miljø	Unngå utslipp til avløp, kloakkledninger eller vannløp. Unngå spredning av støv og forurensede materialer.
--	--

6.3. Metoder og materialer for oppsamling og rensing

Metoder for opprydding og rengjøring	Bevar og fjern spill i tørr tilstand om mulig. Oppsamlet materiale kan blandes med vann for herding. Bruk godkjent industriell støvsuger for fjerning av pulver.
--------------------------------------	---

6.4. Henvisning til andre avsnitt

Andre anvisninger	Pulver behandles som farlig avfall. Se avsnitt 13 for informasjon om fjerning av avfall. Se avsnitt 7 for informasjon om sikker håndtering. Se avsnitt 8 for informasjon om personlig verneutstyr. Se avsnitt 12 for informasjon om økologi.
Tilleggsinformasjon	Beholdere med oppsamlet materiale skal merkes nøye med korrekt innhold.

AVSNITT 7: HÅNTERING OG LAGRING

7.1. Forsiktighetsregler for sikker håndtering

Håndtering Unngå håndtering som fører til støvdannelse. Sørg for god ventilasjon. Unngå innånding av støv og kontakt med hud og øyne. Bruk hensiktsmessig verneutstyr (se pkt. 8).

Beskyttende tiltak

Tiltak for å hindre brann Ikke relevant.
Råd om generell yrkeshygiene Sørg for egnet avtrekksventilasjon ved maskiner og steder hvor det kan dannes støv. Vask hendene ofte og skift arbeidsklær etter behov.

7.2. Vilkår for sikker lagring, herunder eventuelle uforenligheter

Oppbevaring Papirsekker lagres slik at de ikke kan revne. Beskyttes mot fuktighet. Lagres tørt, avskilt fra syrer. Oppbevares utilgjengelig for barn.
Spesielle egenskaper og farer Irriterer luftveiene og huden. Fare for alvorlig øyeskade.
Annen informasjon Sementen er tilsatt kromreducerende middel. Reduksjonseffekten reduseres over tid og dette begrenser lagringstiden (se ytterligere opplysninger i pkt. 16).

Betingelser for sikker oppbevaring

Ytterligere informasjon om lagringsforhold Beskyttes mot fuktighet. Ved oppbevaring på pall med ubrudd plast er holdbarheten 12 måneder. Lagringstiden får ikke overstige 6 måneder etter at plasten er brutt.

7.3. Særlig(e) sluttanvendelse(r)

AVSNITT 8: EKSPONERINGSKONTROLL/PERSONBESKYTTELSE

8.1. Kontrollparametere

Tiltaks- og grenseverdier

Komponentnavn	Identifikasjon	Verdi	Norm år
Totalt støv	CAS-nr.: 14808-60-7 EC-nr.: 238-878-4	8 t.: 10 mg/m ³	2011
Respirabelt støv	CAS-nr.: 14808-60-7 EC-nr.: 238-878-4	8 t.: 5 mg/m ³	2011
α-kvarts, totalt støv	CAS-nr.: 14808-60-7 EC-nr.: 238-878-4	8 t.: 0,3 mg/m ³ K	2011
α-kvarts, respirabelt støv	CAS-nr.: 14808-60-7 EC-nr.: 238-878-4	8 t.: 0,1 mg/m ³ K	2011

8.2. Eksponeringskontroll

Begrensning av eksponering på arbeidsplassen Sørg for god arbeidshygiene. Bruk anbefalt verneutstyr og vernetøy. Øyeskylleflaske skal være tilgjengelig på arbeidsplassen. Sørg for tilstrekkelig ventilasjon.

Varselsskilt

Forholdsregler for å hindre eksponering

Egnede tekniske tiltak Sørg for egnet avtrekksventilasjon ved maskiner og steder hvor det kan dannes støv.

Åndedrettsvern

Åndedrettsvern Ved utilstrekkelig ventilasjon eller hvis det er fare for innånding av støv, må det brukes egnet åndedrettsvern med partikkelfilter (type P2).

Håndvern

Håndvern Bruk vernehansker av: Neopren, nitril, polyetylen eller PVC. Andre

Øye- / ansiktsvern

Øyevern

hansketyper kan anbefales av hanskeleverandøren.

Ved fare for sprut, bruk godkjente vernebriller eller ansiktsskjerm.
 Bruk støvtette vernebriller ved risiko for støvdannelse.

Hudvern

Annet hudvern enn håndvern

I kontakt med våt mørtel bør det brukes vanntette klær og støvler.
 Barriere krem bør brukes på utildekket hud som kan komme i kontakt med mørtelen.

Egnede verneklær

Benytt langarmede verneklær som beskytter mot mulig hudkontakt.

Ytterligere hudbeskyttelsestiltak

Det anbefales at man vasker seg eller dusjer og deretter bruker en fuktighetskrem på den eksponerte huden.

Hudbeskyttelse, kommentar

Sementen er kromreduert, derfor er faren for kromallergi redusert. Personer med kromallergi bør likevel unngå kontakt med nye/nyblandet produkter som inneholder sement. Se ytterligere opplysninger i pkt. 16.

AVSNITT 9: FYSISKE OG KJEMISKE EGENSKAPER**9.1. Opplysninger om grunnleggende fysiske og kjemiske egenskaper**

Tilstandsform

Pulver

Farge

Grå

Lukt

Ingen karakteristisk lukt.

pH (bruksløsning)

Verdi: 12-13

Kommentarer, pH (bruksløsning)

Blandet med vann

Kommentarer, Koepunkt / koepunktintervall

Ikke relevant

Kommentarer, Flammepunkt

Ikke brennbar

Kommentarer, Eksplosjonsgrense

Ikke eksplosivt

Kommentarer, Relativ tetthet

Ikke relevant

Bulktetthet

Verdi: ~ 1500 kg/m³

Løselighet i vann

Herder i vann

9.2. Andre opplysninger**Fysikalske farer**

Vannreaktivitet

Reagerer (herder)

AVSNITT 10: STABILITET OG REAKTIVITET**10.1. Reaktivitet**

Reaktivitet

Reagerer med vann og herder.

10.2. Kjemisk stabilitet

Stabilitet

Stabil under anbefalte oppbevarings- og håndteringsforhold.
 Tørre sementprodukter må beskyttes mot fuktighet.

10.3. Mulighet for farlige reaksjoner

Risiko for farlige reaksjoner

Ingen kjente.

10.4. Forhold som skal unngås

Forhold som skal unngås

Holdes borte fra fuktighet.

10.5. Uforenlige materialer

Materialer som skal unngås

Lagres avskilt fra syrer.

10.6. Farlige nedbrytingsprodukter

Farlige spaltningsprodukter

Reagerer med lettmetaller i nærvær av fuktighet og danner hydrogengass.

AVSNITT 11: TOKSIKOLOGISKE OPPLYSNINGER

11.1. Opplysninger om toksikologiske virkninger

Øvrige helsefareopplysninger

Generelt Inneholder sement: Ved kontakt med vann dannes kalsiumhydroksid, som er etsende. Støv fra produktet er kvartsholdig.

Potensielle akutte effekter

Innånding Irriterer luftveiene.
 Hudkontakt Irriterer huden.
 Øyekontakt Fare for alvorlig øyeskade.
 Svelging Stoffet virker irriterende på slimhinnen og kan eventuelt gi magesmerter ved svelging.

Forsinket / Repeterende

Allergi (Krom)allergisk eksem har forekommet etter langvarig hudkontakt, hyppigere ved kontakt med sement/vannblandinger enn tørr sement.
 Kroniske effekter Hyppig innånding av støv over lengre tid øker faren for å utvikle lungesykdommer.

Kreftfremkallende, mutagene og reproduksjonstoksiske

Kreft Ikke kjent.
 Arvestoffskader Ikke kjent.
 Fosterskadelige egenskaper Ikke kjent.
 Reproduksjonsskader Ikke kjent.

Symptomer på eksponering

Annen informasjon Sementen er tilsatt jernsulfat som reduserer 6-verdig krom til 3-verdig. Risikoen for kromeksem er med dette vesentlig redusert. Se ytterligere opplysninger i pkt. 16.

AVSNITT 12: ØKOLOGISKE OPPLYSNINGER

12.1. Giftighet

Økotoksisitet Produktet forventes ikke å medføre risiko for skadevirkninger i miljøet. Innblanding av (større mengder) sement i vann vil imidlertid øke vannets pH-verdi, noe som kan ha en viss virkning inntil konsentrasjonen i vannet fortynnes.

12.2. Persistens og nedbrytbarhet

12.3. Bioakkumuleringsevne

Bioakkumulasjonspotensial Bioakkumulerer ikke.

12.4. Mobilitet i jord

Mobilitet Pulver som vil spre seg lite. Ikke ansett som miljøfarlig.

12.5. Resultater av PBT og vPvB vurdering

12.6. Andre skadevirkninger

Andre skadevirkninger / annen informasjon Sementandelen reagerer med vann og herder til et fast stoff. Innblanding i vann vil øke vannets pH-verdi og derfor ha en viss virkning på livet i vann inntil vannet er fortynnet/nøytralisert. Produktet anses ellers ikke å være giftig mot organismer.

AVSNITT 13: DISPONERING

13.1. Avfallsbehandlingsmetoder

Egnede metoder til fjerning av kjemikaliet Tørt materiale feies eller støvsuges opp. Unngå støvdannelse. Tørt pulver kan anvendes/gjenvinnes som mørtel eller tilsettes vann for herding. Rester av pulver klassifiseres som farlig avfall. Herdet materiale er inaktivt og ikke klassifisert som farlig avfall. Det kan avhendes som byggavfall til deponering eller gjenvinning.

Produktet er klassifisert som farlig avfall	Emballasjen skikkelig tømt, er ikke klassifisert som farlig avfall. Ja
Emballasjen er klassifisert som farlig avfall	Nei
Avfallskode EAL	EAL: 170101 betong EAL: 101314 betongavfall og betongslam
Annen informasjon	Endelige avfallsgruppe og kode må bestemmes av sluttbruker basert på den faktiske bruken av produktet.

AVSNITT 14: TRANSPORTOPPLYSNINGER

14.1. FN-nummer

14.2. FN-forsendelsesnavn

14.3. Transportfareklasse(r)

Kommentar	Produktet er ikke underlagt internasjonale forskrifter om transport av farlig gods (IMDG, IATA, ADR/RID).
-----------	---

14.4. Emballasjegruppe

14.5. Miljøfarer

14.6. Særlige forsiktighetsregler ved bruk

14.7. Bulktransport i henhold til vedlegg II i MARPOL 73/78 og IBC-regelverket

AVSNITT 15: OPPLYSNINGER OM BESTEMMELSER

15.1. Særlige bestemmelser/særskilt lovgivning om sikkerhet, helse og miljø for stoffet eller stoffblandingen

EU-direktiv	Forskrift om registrering, vurdering, godkjenning og begrensning av kjemikalier ((REACH).
Nasjonale forskrifter	Administrative normer for forurensning i arbeidsatmosfæren. Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften) - Nr. 930 01.06.2004 med endringer. Transport av farlig gods: ADR, RID, IMDG, IATA. Forskrift om klassifisering, merking m.v. av farlige kjemikalier, 16.07.2002 nr. 1139, med endringer.
Kvitteringsnr. fra Produktregisteret	313089

15.2. Vurdering av kjemikaliesikkerhet

AVSNITT 16: ANDRE OPPLYSNINGER

Faresymbol

Irriterende

R-setninger	R37/38 Irriterer luftveiene og huden. R41 Fare for alvorlig øyeskade.
S-setninger	S2 Oppbevares utilgjengelig for barn. S22 Unngå innånding av støv. S26 Får man stoffet i øynene; skyll straks grundig med store mengder vann og kontakt lege. S28 Får man stoff på huden, vask straks med store mengder . S36/37/39 Bruk egnede verneklær, vernehansker og vernebriller/ansiktsskjerm.

Leverandørens anmerkninger	<p>S46 Ved svelging, kontakt lege omgående og vis denne beholderen eller etiketten.</p> <p>Denne informasjon gjelder kun ovennevnte produkt, og behøver ikke nødvendigvis være gjeldende om produktet brukes sammen med et eller flere andre produkter, eller som del av en prosess.</p> <p>Sikkerhetsdatabladet er laget etter vår nåværende kunnskap, norsk regelverk og produsentens opplysninger.</p> <p>Da brukerens arbeidsforhold ligger utenfor vår kontroll, vil det være brukerens ansvar at de nødvendige forholdsregler blir tatt.</p> <p>Det er den enkelte mottakers plikt å sørge for at informasjon gitt i dette sikkerhetsdatabladet blir lest og forstått av alle som bruker, behandler, avhender eller på noen måte kommer i kontakt med produktet.</p>
Klassifisering i henhold til CLP (EC) No 1272/2008 [CLP/GHS]	<p>Skin Irrit. 2; H315; Eye Dam. 1; H318; STOT SE 3; H335;</p>
Liste over relevante R-setninger (i avsnitt 2 og 3).	<p>R41 Fare for alvorlig øyeskade. R37/38 Irriterer luftveiene og huden.</p>
Liste over relevante H-setninger (i avsnitt 2 og 3).	<p>H318 Gir alvorlig øyeskade. H315 Irriterer huden. H335 Kan forårsake irritasjon av luftveiene.</p>
Utfyllende opplysninger	<p>Om produktet bearbeides mekanisk etter at det er hardnet, utvikles detckvartsholdig støv.</p> <p>Sekstverdig kromsalter i sement er løselig og kan blandet med vann danne helseskadelig løsning. Ved tilsats av jernsulfat for kromreduisering fra 6- til 3-verdig krom er denne helserisikoen vesentlig redusert. Reduksjonseffekten i ren sement er minst 6 måneder og i mørtel (pga. blanding med sand) minst 12 måneder dersom produktet lagres tørt.</p> <p>Faremomentene gjelder ikke tørt pulver, bare når dette opptrer i fuktig eller vått miljø.</p>
Versjon	1
Ansvarlig for Sikkerhetsdatablad	Betomur AS
Utarbeidet av	Tore Asbj. Horntvedt
Nobb-nr.	48661298